

Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Vammaiset ja osatyökykyiset kokevat työllisyyspalvelut riittämättömiksi

Vammaisfoorumin kysely paljastaa merkittäviä puutteita työllisyyspalveluissa vammaisten ja osatyökykyisten näkökulmasta. Sekä määrälliset tulokset että avoimet vastaukset piirtävät kuvan palvelujärjestelmästä, joka ei vastaa asiakkaiden tarpeisiin, vaan jopa pahimmillaan kuormittaa heitä lisää.

Kyselyn vastaajat ovat pääosin 30–55-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä, joilla on usein ammatillinen tai korkeakoulututkinto. Työttömyys ei kuitenkaan heidän mukaansa johdu motivaation puutteesta, vaan ennen kaikkea terveydellisistä rajoitteista, rakenteellisista esteistä ja palvelujärjestelmän toimimattomuudesta.

Palveluja ei saada tai niitä on liian vähän

Tulosten mukaan työllisyyspalveluiden yhteydenpito on usein satunnaista, ja jopa 38 prosenttia vastaajista kertoo, ettei ole saanut lainkaan palveluja. Monialaisiin palveluihin ohjautuu vain noin neljännes.

Avoimissa vastauksissa vastaajat kuvaavat pitkiä ajanjaksoja ilman yhteydenottoa sekä kokemusta siitä, että asioiden edistäminen jää omalle vastuulle. Palveluita pidetään reaktiivisina ja byrokraattisina sen sijaan, että ne tukisivat aktiivisesti työllistymistä.

Yksilöllisyys ja saavutettavuus eivät toteudu

Vaikka noin puolet vastaajista kokee, että heidän tilanteensa huomioidaan, yli neljännes kertoo, ettei palveluissa tehdä lainkaan tarvittavia mukautuksia.

Avoimissa vastauksissa vastaajat tuovat esiin, että vammaan tai sairauteen liittyviä tarpeita ei ymmärretä käytännössä. Esteettömyys, jaksaminen, osa-aikatyön mahdollisuudet ja muut yksilölliset tekijät jäävät usein huomioimatta. Osa kokee palvelujärjestelmän jopa syrjiväksi.

Kohtaaminen kuormittaa – luottamus horjuu

Hieman yli puolet vastaajista kokee tulleen kuulluksi hyvin, mutta yli viidennes kertoo päinvastaisesta. Kolmannes pitää saamaansa tietoa epäselvänä.

Avoimissa vastauksissa korostuvat kokemukset epäasiallisesta kohtelusta, uhkailusta ja rangaistuksista. Moni kokee työllisyyspalvelujen heikentäneen mielenterveyttä ja lisänneen stressiä, mikä kyseenalaistaa palvelujen roolin tukena.

Työkyvyn arviointi jättää väliinputoajia

Kolmanneksella vastaajista työkykyä ei ole arvioitu lainkaan. Samalla osa on todettu työkyvyttömäksi, vaikka he itse arvioivat työkykynsä kohtalaiseksi.

Vastaajat kokevat jäävänsä väliinputoajiksi. He eivät ole riittävän työkykyisiä avoimille työmarkkinoille, mutta eivät myöskään oikeutettuja eläkkeeseen tai riittäviin kuntoutuspalveluihin.

Palvelujen vaikutus työllistymiseen jää heikoksi

Vain noin 22 prosenttia kokee saamansa palvelut hyödyllisiksi, ja yli 40 prosenttia ei ole saanut lainkaan osaamisen kehittämiseen liittyviä palveluja.

Vastaajien mukaan esimerkiksi työkokeilut ja kuntouttava työtoiminta eivät johda palkkatyöhön. Työhönvalmentajan tuki koetaan tehokkaaksi, mutta sitä on liian vähän tarjolla.

Palkkatuki avainasemassa, mutta sen saatavuus vaihtelee

Palkkatuki nähdään keskeisimpänä keinona työllistyä, mutta sen saatavuus on vastaajien mukaan epävarmaa ja alueellisesti vaihtelevaa. Erityisesti korostuu tarve korkeammalle, 70 prosentin palkkatuelle sekä joustavammalle tulojen ja sosiaaliturvan yhdistämiselle. Nykyiset käytännöt voivat tehdä työn vastaanottamisesta taloudellisesti kannattamatonta.

Järjestelmä kaipaa suunnanmuutosta

Työllisyyspalvelujen rakenteet eivät vastaa vammaisten ja osatyökykyisten tarpeisiin. Puutteet palveluissa näkyvät konkreettisesti asiakkaiden arjessa kuormituksena, epätoivona ja pitkittyneenä työttömyytenä.

Kyselyn perusteella keskeisiä kehittämistarpeita ovat yksilöllisempi ja saavutettava palvelu, aktiivisempi tuki työllistymiseen sekä palkkatuki- ja osa-aikatyöratkaisujen vahvistaminen. Lisäksi vastaajat peräänkuuluttavat muutosta palvelukulttuuriin: rankaisevuudesta kohti luottamusta ja yhteistyötä.

Vammaisfoorumi kiittää lämpimästi kyselyyn vastanneita. Kyselyyn vastasi 103 henkilöä. Kyselylomake oli vastattavissa maalis-huhtikuussa 2026 ja sitä levitettiin Vammaisfoorumin kanavilla sekä jäsenjärjestöjen toimesta.